

Gemeente van de Levende,

1. De tijd van Daniël

Als wij deze weken hier in de Ontmoetingskerk het boek Daniël lezen, dan lopen de tijden behoorlijk door elkaar.

Allereerst brengt de lezing ons terug naar (zeg) de 6^e eeuw voor onze jaartelling. De tijd van koning

Nebukadnessar
Koning van Babylonië
605-562 v.C.

Nebukadnessar ofwel van 605 tot 562 voor onze jaartelling. Nebukadnessar was de koning van de Babylonische Ballingschap... maar hij was ook de koning van de meest prachtige tempels, zoals bijv. de Isjtarpoort welke nog steeds in het Pergamonmuseum te Berlijn te bewonderen valt. En van de zgn. 'hangende tuinen van Babylon', één van de zeven wereldwonderen van de antieke wereld. Kortom, een verlicht, wijs, koningschap, dat tot de verbeelding sprak – en het hoeft dan ook niet te verbazen dat vele eeuwen later déze koning de hoofdpersoon mocht zijn in een opera van Verdi – Nabucco – Nebukkad...

Wel, dát is dus de tijd waarin het verhaal van Daniël spéélt – 'in het tweede jaar van de regering van Nebukadnessar - ofwel ca. 603 v.o.j..

Maar het *verhaal* over Daniël is pas véél later ontstaan. Het bijzondere is dat van alle Bijbelboeken het boek Daniël misschien wel het boek is waarvan we het meest precies weten wanneer het geschreven is. Op het jaar nauwkeurig zelfs. Het jaar 167. Dat is de tweede tijd die meespeelt vandaag...

Antiochus IV Epiphanes
Koning van het Seleucidenrijk, 175-164 vC

Het is de tijd van het schrikbewind van Antiochus IV Epifanes. Hoe hij precies aan de macht was gekomen komt straks, maar nu eerst concentreren we ons op de gevolgen van zijn bewind voor de bevolking van Judea. Die waren namelijk vreselijk. De wrede Epifanes probeerde de joodse opstand de kop in te drukken door alle uiting van joodse identiteit te verbieden:

De Sabbat werd verboden.

Torarollen werden verbrand.

Op besnijdenis stond de doodstraf.

En als climax van dit alles ontwijdde Epifanes – die door de Joden ook wel 'Epimanes', 'gek', werd genoemd - de tempel van Jeruzalem door daar een beeld van de Griekse god 'Zeus' in te plaatsen.

Toen we vorige week lazen dat de jonge Daniël zelfs zijn naam in moest leveren was dat dus bepaald niet een onschuldige mededeling. De lezers van 167 zullen *linea recta* begrepen hebben dat hiermee de identiteits-terreur van hun eigen dagen werd bedoeld.

Wel, dát is dus de tweede tijd die meespeelt in het boek Daniël – ofwel het jaar 167 v.o.j.

Farao Thoetmosis IV
Egyptische koning uit de 18e
dynastie - ca. 1397-1388
v.Chr.

Maar op de achtergrond... speelt nog een ander verhaal... uit weer een andere tijd mee. Wie een beetje thuis is in de Bijbel kan dat zelf haast bedenken: Een joodse jongeman die de dromen van de machtigste koning van de wereld uit moet leggen..., waar kennen we dat beeld van? Precies... van Jozef, die de dromen van Farao uitlegt. Het verhaal van Daniël is a.h.w. een soort reprise van het verhaal van Jozef. (In het éne verhaal klinkt het andere door, alsof de schrijvers van Daniël het boek over Jozef ernaast hadden liggen. Volgende week gaan we daar wat dieper op in, maar ook vandaag is het goed dat we dat toch even horen, weten.)

Ofwel... als derde tijd resoneert vandaag de tijd mee van de Egyptische Farao's...

De tijd van Jozef in de put en in de gevangenis... en het verhaal dat déze vernederde bij uitstek de redder van de wereld bleek, die uiteindelijk een weg wees dóór de hongersnood en de uitbuiting heen door brood uit te delen aan

heel de wereld. *Dit is mijn lichaam...*

En nou hebben we de belangrijkste tijd nog niet genoemd!

Onze tijd. Want wij zijn het die lezen... Dat verhaal over de droom van de machtigste man van de aarde, dat klinkt vandaag. En onontkoombaar doet daarmee ónze tijd mee.

Donald John Trump
sinds 20 januari 2017 de 45e
president van de Verenigde
Staten.

Ook de machtigste man van onze wereld heeft 's nachts vast en zeker zijn dromen – al willen we misschien liever niet weten waar die over gaan... Hoe ook, ook voor hem geldt: “Meneer de president... slaap zacht...”

Ofwel: Ook de machten van ónze tijd spelen onontkoombaar mee in het verhaal van vandaag.

2. De koning droomt

De koning droomt... Het is de droom van alle macht. De angst van alle macht.

In de Bijbel komen veel dromen voor – maar nooit als simpele toekomstvoorspellingen.

Droomt u wel eens? De één meer dan de ander... maar allemaal zullen we weten dat we in onze dromen van de nacht soms – vaak – eerlijker zijn dan we overdag kunnen zijn. Onontkoombaar. De werkelijkheid waarvoor

we overdag onze ogen sluiten, verschijnt ons 's nachts op het netvlies. Juist wat we overdag misschien wel niet onder ogen *durven* zien...

Dromen zijn openbaringen van wat er ten diepste omgaat in een mensenhart - het onverwerkte meldt zich, maar ook je diepste angsten... en soms ook je diepste hoop - de liefde en tederheid, die je overdag zo moeilijk kunt laten zien... Dromen zijn de spiegel van de werkelijkheid – alleen dan vaak net iets eerlijker.

De droom van de koning is dan ook in zekere zin een vorm van verhoogd realisme: Géén rijk houdt eeuwig stand, géén macht, hoe groot deze zich ook waant, is voor altijd blijvend.

Dat is een historische wetmatigheid. Alle geschiedenisboeken zullen het je vertellen...

De grap is dat Nebukadnessar ondertussen maar al te goed weet dat zijn ondergeschikten hem *déze* waarheid nooit zullen durven meedelen.

Om deze eerlijkheid te bereiken... moet een koning wel dromen... en moet er iemand komen die de koning uit de droom helpt... ('maar wie zich door de hemel laat helpen uit de droom...').

3. De macht van de onmacht

De droom van Nebukadnessar en zijn uitleg hebben in de loop van de uitlegggeschiedenis tot vele speculaties geleid. Welke rijken worden bedoeld? Elke nieuwe tijd maakte een eigen rijtje... Rome, Napoleon, Hitler, de Russen! – nee, Amerika zal je bedoelen..., opkomend China - en altijd lijkt jouw eigen tijd het begin van de eindtijd...

De lezers van 167 hoefden niet te speculeren om de droom van Nebukadnessar en zijn uitleg te begrijpen: Goud dat is dus Babylon. Zilver, zo wisten zij 400 jaar later, dat was het rijk van de Meden en de Perzen die Babel opvolgden. Brons... dat was Alexander de Grote, de machtige Macedonische veldheer, die in één veldtocht de hele toenmalig bekende wereld, tot aan de Himalaya toe, onder zijn bewind bracht. 32 jaar jong was hij toen hij stierf, op 11 juni 323 v.o.j. (in Babylon, *nota bene*). Waarna direct dat jonge grote rijk uitéénviel in vier delen... ofwel een verdeeld koninkrijk, leem en ijzer. En 150 jaar later was Antiochus IV Epifanes dus koning van één van die vier overgebleven rijkdelen. Hard als ijzer.

De macht van Epifanes was totaal. Voor toekomst leek geen enkele ruimte over te blijven.

Maar leer van de geschiedenis, zo riep het boek Daniël in 167 zijn lezers dan toe: Ook Babel is gevallen.

Het is alsof je tijdens de Tweede Wereldoorlog verwees naar Napoleon: óók zijn rijk heeft het niet gered.

Realisme helpt tegen de wanhoop! Al moet je soms dromen om realistisch te kunnen blijven.

Maar de crux van de droom komt op het eind. Dat minuscule, onooglijke, steentje dat van de berg losraakt zonder dat er een mensenhand aan te pas komt.

Géén macht houdt eeuwig... zo vertelt ons het realisme van de droom. Nebukadnessar niet, Epifanes niet, Napoleon niet, Hitler niet... en ook de machten van onze tijd, ze gaan voorbij.

Maar uiteindelijk gaan ze voorbij omdat alle macht wordt gerelativeerd door de onmacht van die éne... die de wereld redt door pure liefde. Die zijn lichaam geeft als brood voor allen. "Dit is mijn lichaam".

Daar begint nieuw leven.

Amen

Lied na de preek

De eersten zijn de laatsten – LB 991: 1, 4

Het onderste komt boven, de torens vallen om, het woord is aan de doven, de waarheid aan de droom.

Slotlied, na de maaltijd

Wat zijn de goede vruchten – LB 841

Maar wie zich door de hemel laat helpen uit de droom, die vindt de boom des levens, messiaanse boom...